

Asia: VN/13519/2021

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi sosiaalihuoltolain ja ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveystalvuluista annetun lain sekä eräiden niihin liittyvien lakien muuttamisesta

Lausunnonantajan organisaatio

Lausunnonantajan organisaatio

Palveluntuottaja

Sosiaalihuoltolaki

1. Ovatko kotiin annettavia palveluja koskevat säännökset (19 §, 19 a § ja 19 b §) mielestänne onnistuneita? Jos eivät, miten muuttaisitte niitä?

Ei [Pidämme esitystä kotiin vietävien palveluiden osalta pääosin onnistuneena sekä nykyistä tilannetta selkeyttävänä kokonaisuutena pl. ympärivuorokautinen kotihoito, johon otamme kantaa kysymyksessä kaksi. Erityisesti katsomme, että lainsäädännön termistö on selkeytynyt. Myönteistä on myös, että ikääntymisen käsite on tuotu mukaan kotiin annettaviin palveluihin oikeuttavana tekijänä. Pykälässä 19a on eritelty erilaisia kotiin annettavia palveluita. Pidämme "muuta kotona asumista tukevaa palvelua" muotoiluna, joka tarjoaa palveluiden järjestäjälle tapaus- ja aluekohtaista liikkumavaraa kannatettavalla tavalla. Esitämme kuitenkin harkittavaksi, tulisiko myös laajenevat kauppa-apupalvelut mainita omana erillisenä palvelunaan. Pykälässä mainitut asiointipalvelut jäävät esityksessä määritelmältään epäselväksi ja kohtaa olisi hyvä tarkentaa muun muassa sen osalta, mitä kaikkea siihen sisällytetään. Auki jää esimerkiksi se, kuuluvatko apteekkipalvelut tulevaisuudessa tukipalveluiden vai kotiin annettavien palveluiden piiriin.]

2. Kotihoitoa ehdotetaan järjestettäväksi vuorokaudenajasta riippumatta (19 §:n 3 mom.). Onko tämä mielestänne kannatettava ratkaisu?

Ei

3. Ovatko ns. tavallista palveluasumista koskevat säännökset (21 b §) mielestänne onnistuneita? Jos eivät, miten muuttaisitte niitä?

Ei [Yksi selkeä tarve ikääntyneiden palveluissa on ollut synnyttää ns. Välimuotoisen asumisen palveluita kotihoidon ja tehostetun palveluasumisen välille. Esityksessä tavallinen palveluasuminen pyrkii vastaamaan tähän tehtävään. Käytännössä tavallinen palveluasuminen on kuitenkin esitetyssä muodossa toimiluvallista asunnonvuokrausta, joka ei sisällä sosiaali- ja terveydenhuollon ammattihenkilöiden palveluita, vaan nämä palvelut hankintaan erillisinä. Muutos AVI:n nykyiseen valvontakäytäntöön on erittäin suuri, sillä nykyisen tulkintakäytännön mukaan monissa palveluasumisen yksiköissä on tosiasiallisesti edellytetty merkittävästi palveluiden järjestäjän kilpailuttamia palveluita laajempaa henkilöstömitoitusta (0,3) ja palveluiden tuottaminen on siten muodostunut käytännössä taloudellisesti mahdottomaksi. Mikäli tavallinen palveluasumisen esitetyssä muodossa toteutuu, tulee lainsäädännön perusteluissa todeta selkeästi se, ettei palvelu sisällä hoitohenkilökuntaa - päivä eikä yöaikaan - ja tämän tulee koskea myös aiemmin toimintansa aloittaneita yksiköitä.]

4. Onko tavallista palveluasumista koskeva pykälä tarpeeksi selkeästi muotoiltu? Jos ei, miten sitä voisi muuttaa?

Ei

5. Ovatko hoiva-asumista koskevat säännökset (21 c §) mielestänne onnistuneita? Jos eivät, miten muuttaisitte niitä?

Ei [Keskeistä on varmistaa, että hoiva-asumisen kriteerit eivät muodostu liian tiukoiksi tai ainakaan nouse nykyisestä tasosta, jolla hoiva-asumisen paikan saaminen on jo tosiasiallisesti henkilöstömitoituksen myötä noussut. Inhimillisestä näkökulmasta hoiva-asumisen piiriin pääsyn hankaloituminen entisestään on erittäin haitallinen kehityskulku. Pääsy ympärivuorokautiseen hoivaan asumisyksikössä tulee taata kaikille sitä tarvitseville ja kaikissa tilanteissa lähtökohtana tulee olla ikääntyneen henkilön riittävien palveluiden turvaaminen. Myönteistä on esityksessä tehty huomio siitä, että hoiva-asumisen saannin edellytykset voivat täyttyä myös silloin, kun henkilöllä ei ole säännöllistä yöaikaista avun tarvetta, mikäli päivittäinen huolenpidon tarve kuitenkin on runsas ja jatkuva. Säännöksen sisältämät käsitteet, kuten ”jatkuva huolenpito” ja ”vaativa ammatillinen hoito”, nostavat kuitenkin todennäköisesti puolestaan kynnyistä päästä hoiva-asumisen piiriin. Tätä kynnyistä ovat jo nyt tosiasiallisesti nostaneet henkilöstömitoituksen tuomat lisäkustannukset palveluiden tuottamiseen.]

6. Löytyisikö tehostettu palveluasuminen –termin korvaajaksi jokin parempi ehdotus kuin hoiva-asuminen? Mikä?

Pidämme hoiva-asumista käsitteeni kohtuullisen onnistuneena ja kuvaavana.

7. Ovatko ehdotetun hoiva-asumispykälän palvelun saantikriteerit tarkoituksenmukaisia ja tarpeeksi selkeitä? Jos eivät, miten muuttaisitte niitä?

Ei [Kts. Yllä kysymys 5. Keskeistä on, ettei hoiva-asumisen piiriin pääsyyn saa muodostua liian korkea kynnyistä.]

8. Ovatko turvapalvelun toteuttamista koskevat säännökset (46 a §) mielestänne onnistuneita? Jos eivät, miten muuttaisitte niitä?

Ei

9. Pitääkö turva-auttajan olla sote-ammattihenkilö, vai riittääkö että hän on koulutuksensa ja kokemuksen perusteella sopiva, kuten lakiesityksessä ehdotetaan (46 a §)?

Ei [Keskeinen kysymys on se, kuka arvioi kulloinkin asiakkaan avuntarpeen ja minkälaisella koulutustaustalla ja osaamisprofiililla tämä tapahtuu. Esityksessä todetaan, että erilaisiin tehtäviin voidaan myös lähettää eri profiilin auttajia. Keskeistä on kuitenkin varmistaa se, että kuhunkin tehtävään vastaa siihen sopiva henkilö. Vaikka palveluita voivat siten antaa myös henkilöt, joilla ei ole alan koulutusta, tulee auttajaksi tilanteen vaatiessa olla aina saatavilla sosiaali- ja terveydenhuollon ammattihenkilö.]

10. Ovatko kotihoidon henkilöstön riittävyyden turvaamista koskevat säännökset (46 b § ja 49 b §) mielestänne onnistuneita? Jos eivät, miten muuttaisitte niitä?

Ei

11. Ovatko ns. hybridiasumista koskevat säännökset (46 c §) mielestänne onnistuneita? Jos eivät, miten muuttaisitte niitä?

Ei [Esityksen mukainen tavallinen palveluasuminen on toimiluvultaan ainoastaan palveluasumiseen soveltuvan asumisen tarjoamista. Onkin syytä huomioida, että mikäli yksikön muut sosiaali- ja terveyspalvelut tuotetaan esimerkiksi kotiin annettavina palveluina, eikä yksikössä siten ole omaa henkilöstöä, on asukkaan mahdollinen siirtymä hoiva-asumisen palveluntarpeeseen ja mitoitukseen erittäin suuri hyppäys, joka tuo mukanaan varsin merkittävät lisäkustannukset. Laista on tulkittavissa asukkaan subjektiivinen oikeus jäädä asumaan tavallisen palveluasumisen yksikköön myös palvelutarpeen muuttuessa. Näin ollen on mahdollista, että jopa yksittäistä asukasta varten tulee hankkia sekä päiväaikainen että yöaikainen jatkuva henkilöstö. Lainsäädännöstä ei käy ilmi, onko tästä tehty taloudellista vaikutusarviota ja onko huomioitu rahoituksena palveluiden järjestäjille ja tuottajille. Käytännössä tämä aiheuttaa merkittävän palveluiden lisärahoitustarpeen. Lisäksi laissa tulisi selkeämmin mahdollistaa henkilöstön hyödyntäminen ristiin tilanteissa, jossa tavallisen palveluasumisen yksikössä on omaa henkilöstöä.]

Vanhuspalvelulaki

12. Onko mielestänne pitkäaikaisen laitoshoidon lakkauttaminen sosiaalihuollon yksiköissä iäkkäiden osalta onnistunut ratkaisu (14 §, 14 a §, 15 b §)?

Kyllä

13. Onko lakiehdotuksessa esitetty palvelusuunnitelman sisällön täsmentäminen tarpeellista (16 §)?

Kyllä

14. Onko lakiehdotuksessa esitetty omatyöntekijän tehtävien täsmentäminen tarpeellista (17 §)?

Kyllä

15. Onko lääkehoidon toteuttamista koskeva säännös mielestänne onnistunut (20 §:n 1 mom.)?

Ei [Säännös on muutoin onnistunut, mutta lääkehoitoluvan ei tulisi olla yksikkökohtainen.]

16. Onko mielestänne kannatettavaa, että seurantayhteenvedot julkaistaisiin toimintayksikkökohtaisina (24 a §)?

Ei [THL kyselyiden toteutus nykyisen vanhuspalvelulain aikana on osoittautunut haasteelliseksi, sillä tietojen antaminen on erittäin työlästä ja tiedoissa voi esiintyä myös inhimillisiä tai tiedonkeruun

toteutustapaan liittyviä virheitä. Osa tiedoista on luonteeltaan myös liikesalaisuuksia. Palveluiden järjestäjällä on velvollisuus valvoa palveluiden laatua ja seurata siten seurata lain toteutumista.]

Koko lakipakettia koskevat kysymykset

17. Mitä haasteita näette säännösten toimeenpanossa? Onko lakiesityksellä riskejä?

Jos määritelmät jäävät epämääräisiksi, paikalliset viranomaistahot tekevät itse linjaukset ja näiden ennakointi on mahdotonta.

Tasapuolisuuden toteutuminen, kuntalaisen oikeus hänen tarvitsemiinsa palveluihin pitää perustua yksinomaisesti hänen palvelutarpeeseensa.

Tasapuolisuus julkisen ja yksityisen tuottajan välillä (lupamenettelyt yms.)

18. Millaista tukea toivotte toimeenpanoon?

-

19. Mitä muuta haluaisitte lausua esityksestä?

-

Lampinen Marina
Mehiläinen